

Bouwstenen toespraak Nationaal Coördinator

Samenwerken aan een nieuw perspectief voor het mooie Groningen

- Persoonlijk: fijn terug te zijn in Groningen!

Dit voelt een beetje als thuiskomen, want u weet dat ik lang in Groningen heb gewerkt en gewoond en het hier ontzettend naar mijn zin heb gehad. Ik zei een beetje: de reden dat ik hier ben is dat Groningen grote zorgen heeft: verdriet, verontwaardiging, woede en angst, om de schade die is aangericht door de aardbevingen als gevolg van aardgaswinning. En om de onzekerheid over wat nog komen gaat. Kun je nog veilig wonen in Groningen? Kun je je huis nog verkopen? Kan je huis überhaupt blijven staan? Willen bedrijven zich wel in Groningen vestigen? Het zijn begrijpelijke en terecht vragen. Dat stelt ons voor een opgave van ongekeerde omvang en complexiteit. En dat vraagt om een aanpak waarin iedereen samenwerkt, met inzet van alle beschikbare deskundigheid. De overheden: gemeenten, provincie, Rijk, waterschap. Bedrijven en instellingen, scholen, zorgorganisaties en individuele bewoners: ieders inzet is nodig.

- Nog een persoonlijke opmerking: grote eer dat het kabinet mij heeft benoemd in de nieuwe functie van Nationaal Coördinator en dat de gemeenten in Groningen en de provincie Groningen instemmen met mijn benoeming.

Ik vermeld dat even apart, want dit kabinetsbesluit moet de voorbode zijn van een nieuwe, andere manier van besluitvorming over alles wat te maken heeft met aardgaswinning, de schadelijke gevolgen ervan en de maatregelen die nodig zijn om Groningen een toekomst te bieden die recht doet aan de Groningers en hun prachtige Groninger land. Alles wat vanaf nu over Groningen wordt besloten moet in goed overleg met de Groningers worden besloten, met hun veiligheid en welzijn als leidraad. Het zojuist aangetreden nieuwe provinciebestuur van Groningen heeft het belang daarvan nog eens benadrukt. Ik hoop dat ik daar een bijdrage aan kan leveren in de functie van NC. Ik beloof u alvast één ding: ik zal doen wat ik kan om het gesprek aan te gaan met de Groningers, heel goed naar hen te luisteren en samen met hem te werken aan oplossingen voor de grote opgave waar we samen voor staan.

Groningen nieuw perspectief bieden, daar gaat het om. Samen met alle burgemeesters die hier aanwezig zijn, samen met de provincie en samen met de regering.

- Na deze persoonlijke woorden ook een paar nuchtere feiten en een stukje geschiedenis.

De opgave waar we voor staan is veroorzaakt door de winning van aardgas, die al sinds 1959 gaande is. In 1959 werd voor het eerst aardgas aangeboord, in de gemeente Slochteren, die ons vandaag zo gastvrij ontvangt. Op het land van boer Boon, bij Kolham. De winning startte in de zomer van 1959. Die winning van aardgas is lange tijd beschouwd als een zegen voor het gebied, en als een unieke kans Groningen op te stoten in de vaart der volkeren. Vooral in de beginjaren - de jaren zestig - waren de verwachtingen hoog gespannen: het aardgas zou Groningen verlossen van een kummervol bestaan. Een *Bedreigd Bestaan*, zoals de titel luidde

van een wetenschappelijk rapport dat boeren, ondernemers en bestuurders in 1959 lieten opstellen. Want Groningen kampte toen al met leegloop van dorpen, vertrek van werkgelegenheid en alle moeilijke gevolgen van dien. Aardgas zou Groningen van zijn problemen verlossen. Anno 2015 ziet u wat er van gekomen is. Nog steeds wordt Noord-Oost Groningen bedreigd. Maar in plaats van de verlosser lijkt het aardgas nu de veroorzaker te zijn. Dat is ook zo als het gaat om de schade aan huizen, kerken, boerderijen en scholen en om de ellende die dat met zich meebrengt voor bewoners. Maar er is meer aan de hand. En ook daar moeten we met z'n allen wat aan doen. De opgave waar we voor staan is om reële bedreigingen onder ogen te zien en aan te pakken, en tegelijk te werken aan een nieuw perspectief. Net als in de jaren zestig. Want het rapport Bedreigd Bestaan inspireerde Groningers toen tot nieuwe initiatieven. Zij zaten niet bij de pakken neer, en dat gaan we nu ook niet doen.

- Het gaat er de komende jaren om Groningen nieuwe kansen en nieuwe perspectieven te bieden. Met behulp van de mogelijkheden die de aardgaswinning óók biedt - geld voor goede ideeën en initiatieven.

En met behulp van de potentie die dit prachtige gebied van oudsher heeft, en die door Ede Staal met zoveel liefde is bezongen. Het Hoogeland, het land van de diek achter Oethoezen, de weg van Leens naar Kloosterburen, het torentje van Spiek en de trein die vertrekt vanaf het tweede perron op het Hoofdstation van Groningen.

- De Nationaal Coördinator is niet de persoon die alle problemen kan oplossen en alle mogelijkheden kan verzilveren. Zelfs niet het boegbeeld van de nieuwe organisatie, die de komende maanden wordt opgebouwd. De Nationaal Coördinator is vooral degene die de regio gaat helpen werk sneller en beter te doen, en beter af te stemmen.

Dan heb ik het allereerst over de gemeenten, die samen met hun inwoners plannen maken om schade snel en goed aan te pakken en met nieuwe initiatieven te komen. Dan heb ik het ook over ondernemers, boeren, scholen, kerkbesturen, en zorgorganisaties. Hun perspectief - het perspectief van de Groningers - staat voorop.

En dan heb ik het ook over de Dialogtafel, die het afgelopen jaar onder leiding van Jan Kamminga en Jacques Wallage goed werk heeft verricht bij het betrekken van alle partijen bij de aanpak van de problematiek van de aardbevingen. De komende maanden vindt een evaluatie plaats van het functioneren van de Dialogtafel. Die wacht ik met belangstelling af. Eén ding is op voorhand duidelijk: de nieuwe overheidsdienst kan alleen slagen als ze investeert in de dialoog met de samenleving.

- De nieuwe overheidsdienst is de dienst die gaat versnellen wat al in gang is gezet, verbreden wat nu op kleine schaal al gebeurt en die gaat zorgen voor publieke sturing op de opgave waar we voor staan. Dat doen we aan de hand van een gezamenlijk uitvoeringsprogramma, dat we gezamenlijk gaan opstellen, en van jaar tot jaar gezamenlijk gaan uitvoeren. Dat moet vanaf 2016 tot merkbare resultaten gaan leiden.

Bijvoorbeeld in de vorm van gezamenlijk gemaakte en gedragen keuzes voor de aanpak van huizen, scholen, boerderijen, kerken en bedrijfsgebouwen. Door gezamenlijke voorlichting aan bewoners. Door ondersteuning van mensen bij wie het water aan de lippen staat, bijvoorbeeld omdat het maar niet opschiet met de aanpak van hun woning of bedrijf. Die resultaten mag u van mij de nieuwe overheidsdienst verwachten. Tegelijk wil ik het niet mooier maken dan het is: het zal vele jaren duren voor Groningen weer helemaal veilig is en helemaal klaar is voor een nieuwe toekomst.

- Want daar is het eind 2014 om begonnen: hoe zorg je als overheid dat Groningers veilig kunnen wonen en werken? Nu, en straks? Dat geen toerist, ondernemer of student of student wegblijft, uit angst voor de gevaren van de aardbevingen.

Hoe zorg je dat het democratisch gekozen bestuur van gemeenten en provincie gaat bepalen wat nodig is om die veiligheid te garanderen en te zorgen dat Groningen aantrekkelijk blijft en nóg aantrekkelijker wordt, als gebied om te wonen, werken, recreëren? Want Groningen is aantrekkelijk. Als u met de auto bent gekomen hebt u de koolzaadvelden kunnen zien bloeien en de eeuwenoude kerktorens gezien, die waar je ook kijkt het landschap bepalen.

- Pas in november/december 2014 is voor het eerst gesproken over het oprichten van een gezamenlijke overheidsdienst waarin Rijk, provincie en gemeenten eendrachtig samenwerken. Nog geen half jaar later heeft het kabinet besloten tot het instellen van deze dienst. Dat vind ik een compliment waard, aan alle partijen die samen het instellingsbesluit hebben voorbereid.

Alle twaalf gemeenten, en ik noem ze hier allemaal: Appingedam, Bedum, Ten Boer, Delfzijl, Eemsmond, Groningen, Hoogezand-Sappemeer, Loppersum, De Marke, Menterwolde, Slochteren en Winsum. En ook de provincie Groningen, en de ministeries van Economische Zaken, Binnenlandse Zaken en Infrastructuur en Milieu. Aan de ene kant is het niet meer dan vanzelfsprekend, want urgente problemen vragen om een doortastende aanpak. Maar ik kan u uit eigen ervaring vertellen dat samenwerking met zoveel partijen niet vanzelf gaat. Dat betekent voor iedereen: samenwerken, aanpassen en inschikken.

- Samenwerken, aanpassen en inschikken: dat vraag ik ook van de NAM en van het Centrum voor Veilig Wonen, dat in opdracht van de NAM sinds begin dit jaar werkt aan het herstel en voorkomen van schade. De nieuwe overheidsdienst is opgericht vanuit de gedachte dat de aanpak van schade die zo veel invloed heeft op het openbare leven moet worden geleid door het openbaar bestuur: door de democratisch gekozen besturen van gemeenten, provincie en Rijk gezamenlijk.

Dat betekent dat de NAM een stap terug moet doen en op zoek moet naar een nieuwe rol, die gericht is op het faciliteren van het openbaar bestuur bij de aanpak van de aardbevingsproblematiek. Dat heeft ook gevolgen voor de aansturing van het Centrum voor Veilig Wonen. Dat zal niet van vandaag of morgen zijn gerealiseerd. Maar met het nadenken daarover zijn we wel begonnen.

- Zelf begin ik op 1 juni in mijn functie van Nationaal Coördinator. Tot die tijd blijven Hans van der Vlist en zijn team werkzaam als kwartiermaker van de overheidsdienst in oprichting.

De komende maanden zullen we intensief samenwerken aan de opbouw van de organisatie, die zijn hoofdvesting in Groningen krijgt, en die in de tweede helft van het jaar klaar moet staan. Dat betekent een periode van opbouw, overgang en transitie, die ongeveer een half jaar zal duren.

In die periode zullen we het uitvoeringsprogramma voor 2016 voorbereiden en afspraken maken over de financiering daarvan. Het uitgangspunt daarbij is steeds: de veroorzaker betaalt, het openbaar bestuur bepaalt, in goed en intensief overleg met Groningen en de Groningers. Ik kijk er naar uit mijn bijdrage te mogen leveren aan perspectief voor het prachtige Groningerland!

5.1.2e

5.1.2e

28 april 2015